

Корчинська Н.С., Слободян О.М.
**АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУДОВИ ВЕРХНЬОЇ ЩЕЛЕПИ ТА ЇЇ ПОВЕРХОНЬ У ПЛОДІВ ТА
НОВОНАРОДЖЕНИХ**

*Кафедра анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії
Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет»*

Положення верхньої щелепи в складі лицевого скелета, її вагомість у формуванні профілю лица і зв'язок з прилеглими кістковими структурами, створюють певну унікальність в її будові. Вроджені розщілини верхньої губи та піднебіння частіше виявляються не як складова частина того або іншого синдрому, а як самостійна вроджена хвороба у вигляді ізольованої вади розвитку окремих органів.

Метою роботи стало визначити і систематизувати особливості розвитку та будови верхньої щелепи та її тіла у плодів та новонароджених.

Дослідження проведено на 53 трупах 4-10-місячних плодів та 11 новонароджених (зокрема, 5 ізольованих органоконкомплексів) обох статей, без зовнішніх ознак анатомічних відхилень чи аномалій та без явних макроскопічних відхилень від нормальної будови черепа. Перед початком краніометричного дослідження, кожний препарат був зафіксований в краніостат, в горизонтальній вušно-очній площині. Всі вимірювання на черепах виконувалися з використанням сантиметрової стрічки, товщинного, ковзного циркулів та штангель-циркуля.

У результаті дослідження встановлено, що висота правої і лівої верхніх щелеп інтенсивно збільшується у плодів 5 і 7 місяців, а їх ширина зростає впродовж 6-7 місяців пренатального онтогенезу. Періодами відносного сповільнення висоти правої і лівої верхніх щелеп є 6, 8-10 місяці, а їх ширини – 5, 8-10 місяців внутрішньоутробного життя.

Типовою є коротка та широка верхня щелепа. Така форма верхньої щелепи спостерігається у 94,1% ранніх плодів (4-5-місячних) – як права, так і ліва верхні щелепи, у 6-7-місячних плодів – у 85% права верхня щелепа і 80% ліва верхня щелепа, та у пізніх плодів (8-10-місячних) та новонароджених – 66,7% права верхня щелепа і 70,4% ліва верхня щелепа. З віком плодів коротка та широка форма верхньої щелепи змінюється на високу та вузьку. У ранніх плодів висока та вузька форма трапляється у 5,9% випадків; у 6-7-місячних плодів: права верхня щелепа – 15% і ліва верхня щелепа – 20% спостережень та у пізніх плодів і новонароджених: права верхня щелепа – 33,3% і ліва верхня щелепа – 29,6%.

Передня поверхня тіла правої верхньої щелепи на початку плодового періоду має неправильну трапецієподібну форму 70,6% випадків, у 6-7місячних плодів – у 35% спостережень та у 18,5% 8-10-місячних плодів та новонароджених, а передня поверхня тіла лівої верхньої щелепи – 64,7%, 45% та 22,2% відповідно. У всіх інших – набуває видовженої трикутної форми. Це свідчить про те, що типовою формою передньої поверхні тіла верхньої щелепи для ранніх плодів є неправильна трапецієподібна, а починаючи з плодів 6 місяців і до періоду новонародженості її форма змінюється на видовжену трикутну форму.

Передня поверхня тіла верхньої щелепи у всіх досліджених плодів і новонароджених шорстка та утворена губчастою речовиною. З віком плодів рельєф передньої поверхні тіла верхньої щелепи змінюється. Так, плоска передня поверхня тіла верхньої щелепи у 4-х місячних плодів, змінюється на незначно увігнуту у ділянці підчочномкового отвору у плодів 5 місяців. У 6-7 місячних плодів на передній поверхні тіла верхньої щелепи спостерігається значна увігнутість, що простягається від основи лобового відростка верхньої щелепи до підчочномкового отвору. У 8-10-місячних плодів і новонароджених визначається глибока увігнутість біля коміркового відростка верхньої щелепи, що простягається від носової вирізки до підчочномкового отвору. Висота та довжина передньої поверхні тіла обох верхніх щелеп інтенсивно зростає у 8-10 місячних плодів і новонароджених, а сповільнення їх розмірів виявлено на у 5-му місяці внутрішньоутробного розвитку.

Передня поверхня тіла верхньої щелепи без чітких меж переходить у її підскроневу поверхню. Межею між цими поверхнями є проєкційне продовження основи виличного відростка верхньої щелепи до її коміркового відростка. У всіх плодів і новонароджених підскронева поверхня тіла верхньої щелепи – вилукла, шорстка, прямує від передньої поверхні дорсально, паралельно серединній площині і доверху. Зовні та зверху вона прикрита виличною кісткою та виличним відростком верхньої щелепи. Суттєве збільшення висоти та довжини підскроневої поверхні тіла верхньої щелепи відбувається у 8-10 місячних плодів та новонароджених, а сповільнення – у 5-місячних плодів. Співвідношення висоти передньої поверхні тіла верхньої щелепи до висоти її підскроневої поверхні у перинатальному періоді, в середньому, становить 1:1 (1:1,03 – у 5-місячних плодів та 1:1,25 – у 6-місячних плодів), що вказує на однаковість розмірів висоти цих поверхонь. Співвідношення довжини передньої поверхні тіла верхньої щелепи до довжини її підскроневої поверхні у перинатальному періоді коливається від 3,1:1 (у 4-місячних плодів) до 4,2:1 (у 8-10-місячних плодів), що вказує на інтенсивний розвиток передньої поверхні тіла верхньої щелепи, передусім збільшення її довжини, що пов'язано із морфогенезом коміркового відростка.

Очноямкова поверхня тіла верхньої щелепи має форму неправильного трикутника. У ранніх плодів очноямкова поверхня тіла верхньої щелепи утворена дуже тонкою кістковою тканиною, у 6-7-місячних плодів кісткова тканина тонка лише в ділянці нижньої очноямкової щілини, а у плодів 8-10 місяців і новонароджених – щільна та відносно цупка.